

Tóth Kálmán

**Nemzedéki emlékezet és kulturális identitás Kis János superintendens Emlékezései
életéből című művében**

A doktori disszertáció tézisei

1. *Kis János kanonikus pozíciójának alakulása szoros összefüggést mutat a XIX. század során bekövetkező irodalomszemléleti változásokkal. Vázlatos recepciókörképpel közelítve a Kis János-i életműhöz körvonalazhatóvá válik az Emlékezések keletkezéstörténete.*
2. *Kis János Emlékezései eredményesen vizsgálható a modern autobiográfiakutatás szempontjainak figyelembe vételével. Az autobiografikus szöveg olvasásánál a forrásjelleg kiaknázása mellett a szöveg megalkotottságára figyelő értelmezés jól hasznosítható az Emlékezésekben. Ha kérdésessé válik a szöveg szó szerinti jelentése, akkor rá kell kérdezni, vajon helyes volt-e a hagyomány adta olvasat, illetve a választott olvasási mód. Ha a megértés nem vezet sikerre, önálló feladattá válik a szöveg megértése. Azt, ami idegenül hatott, az interpretálónak kellett megszüntetnie.*
3. *A Kis János Emlékezéseiben megképződő kulturális identitás visszavezethetőnek tűnik a Ribini János Oratiojában megfogalmazódó nyelvkérdéssel kapcsolatos programra.*
4. *A Kis János által képviselt nemzedéki emlékezet lényeges elemét képezik a Kazinczy által képviselt nyelvi-kulturális törekvések. Kis Kazinczy-portréja híven tükrözi azt a képet, amelyet vele kapcsolatos élményei, tapasztalatai formáltak. Mindez lényeges hasonlóságot mutat Kazinczy önképének meghatározó elemeivel.*
5. *Kis János tudatában volt az 1820-as évektől végbement lényeges irodalomszemléleti változásoknak, ezért érezte szükségesnek az általa képviselt kulturális identitás megfogalmazását Emlékezéseiben.*
6. *Kis János Emlékezései és más művei alapján egy olyan konzervatív társadalomszemlélet rekonstruálható, amely a hagyományos társadalmi és politikai kereteken belül látja megvalósíthatónak a felvilágosodás és a polgárosulás programját.*